

ževo telesno stražo, ali precej po tem sklepu ga je božjast na javnej ulici tako vrgla, da so ga morali domov prinesiti in se dolgo nij zavedel. Zarad tega napada ga je tedanji poveljnik papeževe telesne straže, knez Barberini, izbrisal iz vojaške listine.

Papež Pij VII. pa je poklical k sebi mladeniča ter ga tolažil.

Šel je potem mladenič v Loreto, tam je storil svoje obljube ter prosil Mater božjo, naj ga reši grozne bolezni.

Meseca aprila 1819. l. je bil za mašnika posvečen, ali nij mu bilo dovoljeno brati maše brez pričujočnosti družega mašnika.

Meseca julija 1823. l. je šel s poslancem Mucijem v republiko Kili, da se ondu vredé cerkvene razmere. Devet mesecev je bival tam, mej tem je umrl papež Pij VII. in izvoljen je bil za papeža Leon XII.

Leta 1827 je bil izvoljen za spoletskega višjega škofa, ali dohodki te škofije so bili tako slabi, da je mogel dolgove delati.

Meseca februarja 1829. l. je umrl papež Leon XII. in izvoljen je bil za papeža stari in bolehní Pij VIII., ki je pa užé v dvajsetem mesecu umrl in na njegovo mesto prišel Gregor XVI.

V letu 1829 so se Romanjoli uprli, pa potolčeni so bili. Tega upora se je vdeležil tudi Napoleon Bonaparte, pozneje francoski cesar. Ubežen je prosil varstva višjega škofa Mastaja, ki ga je skríl v svojej hiši in prosil v Rimu, naj bi se mu dovolil svoboden odhod iz dežele. Ko mu je bila ta prošnja odbita, šel je sam v Rim in papež Gregor mu je prošnjo uslišal. Tako je bil Napoleon otet. Papež Gregor je pozneje Mastaja določil za imolskega škofa in 1839. l. ga je imenoval za kardinala.

1. junija 1846. l. je papež Gregor XVI. umrl; 16. junija je bil izvoljen Mastaj z 36 med 51 glasovi za papeža.

Papež Pij IX. je mej vsemi papeži najdalje vladal, bil je dober in mil pastir, za vero in cerkev ves goreč, pravi oče vsem katoličanom; hudi viharji so sem ter tja metali njegov čoln, ali razbili ga nijso. Cerkovna in svetovna zgodovina zapiše njega med prve, najboljše može, najboljše papeže na svetu.

Dné 20. februarja smo dobili novega papeža. Izvoljeni so kardinal Joahim Pecci, ki so si dali ime: papež Leon XIII.

(„Edinost.“)

Svetilnica v kapeli.

(Poleg angležkega izvirnika; pripoveduje J. S.-a.)

(Konec.)

3. Svetilnica ugasne.

Marijeo je mučila neka tajna žalost združena z veseljem, kakoršno more le Bogu udana duša imeti. Večkrat, kadar je z materjo pri delu sedela, vzdihnila je globoko in po bledih licih so jej pritekale solzé, a kmalu je zopet povzdignila bistri očesi proti nebu in nekak svet mir se jej je razlil po obrazu, ustnice so se jej gibale, kakor da bi z rajnkimi duhovi govorile. Mati jo je skrbno opazovala in večkrat jo je mislila vprašati za vzrok njene žalosti, ali vselej so jej besede zastale na jeziku. Necega dne jo pa vendar vpraša, kaj da ima na svojem sreci.

„Mati! vam ne morem in tudi ne smem ničesa zamolčati,“ odgovori Marijca. „poslušajte me torej, da vam povem.“ Čez nekoliko dni bode preteklo sedem let od vaše obljube in potlej bodem morala sleči svojo belo obleko!“

„Dà, tako bode treba storiti. Zdaj si užé tako močna, da nama lahko tudi na polji pomagaš, česar pa ne moreš v belej obleki, ker bi se preveč umazala. A delati moreve, to znaš, in še težko delati, kajti — —“ solzé jej besedo zalijó, ko je mislila spómneti vedenje svojega možá.

„Mati, dela se ne bojim, ker vem, da smo ubožni, ali kadar svojo belo obleko slečem, izpostavljena bodem večjim nevarnostim in ne bodem več imela toliko upanja na varstvo Marijino. A pri tej priliki vam moram povedati, da sem tudi jaz naredila obljubo óno noč, ko nij bilo očeta prvič vso noč domóv, in sem jo od tistih dob večkrat ponovila. Prosila sem namreč Boga, naj ne dopustí, da bi kedaj svojo belo obleko omadeževala, ampak neomadeževano naj nesem seboj v grob, in če je božja volja, naj vzame moje življenje za plačilo očetovega izpreobrnjenja. Jaz trdno upam, da je Bog to moje prošnjo tudi milostivo sprejel.“

Mati se teh besed zeló prestraši in posvari svojo hčerko: „varuj se, dete, Bogá tako skušati. Bog bo tvojo molitev uslišal nezahtevajoč tolike žrtve. Sicer pa si zdaj bolj zdrava, kakor kadarkoli!“

Naposled sklenete mati in hčerka, da greste na obletnico obljube zarana v kapelo, da še obe nekoliko ur z molitvijo Bogu darujete, predno Marijca svojo belo obleko izpremeni z navadno domačo obleko. Marijca si je z materino pomočjo sama šivala novo belo obleko, v katerej bo zadnjikrat šla v cerkev. A za daritev materi božjej je spletla krasen venec iz najlepših gorskih cvetic.

Med tem je Petra hudo pekla njegova vest. Mesec dni je preteklo in prišel je čas, da pomaga še zadnje njemu neznano zločinstvo izvršiti. V kočah obeh tujcev so užé vse spravljali in pripravljali za nagel odhód. Peter je to videl, a sam nij mislil na pobeg, ker še zločinstva nij poznal in se posvetnih nasledkov tudi nij bal. Njemu je bila huda vest hujša kazen nego ječa ali smrt, in rad bi šel v najtemnejšo ječo, da bi le mir vesti zadobil. Zadnji dan sta se zločincea izvanredno trudila Petru z vinom in bogokletnim govorjenjem pogum narediti. Peter se sicer nij vpijanil, a vendar je bil tako izburjen, da še na kak strah mislil nij. Za vse je bil pripravljen, samo za uboj ne. Tedaj mu zločincea razodeneta svoj namén, pri katerem jima Peter mora pomagati. To noč namreč hočeta kapelo matere božje na Gori oropati. Z ropom bosta potem takój pobegnila na Špansko. — Kaj tacega si Peter nikoli ne bi bil mislil. Strela bi ga ne mogla hujše zadeti, kakor besede, ki sta mu jih tujca razodela. Kratko in odločno jima reče, da ga k temu zločinstvu nobena sila ne pripravi. A oba zločincea sta bila v svojem poslu užé preveč izvedena, da bi jima Peter mogel uiti. Pustila sta mu svojo misel povedati; a potlej sta mu ravno tako kratko in odločno rekla, da mu je zdaj prepozno odstopiti; naj se torej hitro odloči, kaj mu je ljubše, ali da jima pomaga ali da ga onadva gosposki ovádita. Poleg tega sta mu še rekla, da je to itak zadnje zločinstvo in če se hoče potlej izpokoriti, mu to pozneje ne bode težje, kakor zdaj. — Da sta na vsak način pri tem delu Petra imeti hotela, bila sta posebno dva vzroka. Prvič je Peter najbolj znal, katere reči so v kapeli iz srebra in katere samo posrebrnene, in potem jima je bilo tudi mnogo do tega, da bi kdo tu ostal,

s katerim bi se utegnila gosposka motiti, dokler onadva ne pobegneta v varen kraj. Odločno govorjenje zločincev je bil Petru dokaz, da se ne šalita z njim. Vsi nasledki njegovega obnašanja so mu živo pred oči stopili; vzlasti ga je misel na ženo in otroka strašno trpinčila. Kaj boste siroti počele, ako njega sodnji izročé. Ta misel ga je najbolj napeljala v to, da se jima vdá. Ker jih je to prepiranje precej dolgo zamudilo, morali so zdaj urno na delo iti, da jih jutro ne prehití. Odločili so, da Peter in jeden tolovajev gresta v kapelo, a drugi bode zunaj stražil in na pripravljeno mulo nalagal rôp. V kapelo so lahko prišli, ker vrata niso bila zaklenjena, ampak samo priprta, kajti na kako hudobno dejanje v tistem kraji razven teh hudobnežev nihče še mislil nij. Tiho in plašno stopita roparja v kapelo. Peter se je strahú po vsem životu tresel. Kakor mirna vest v človeškem srci, gorela je mirno in prijazno luč v svetilnici — tako čestitljiva se mu ta luč nij še nikoli zdela tudi v najsrečnejših dnevih ne, kakor v tem trenutku, ko bode razsvetljevala njegovo najgrozovitejše delo. Nikoli in nikdar se mu nij zdel obraz matere božje tako ljubeznjiv in mil! „Judež, o Judež!“ se mu zdi, da sliši klicati Marijo. Moral je svoje oči v tla obrniti. A tu zagleda prostor odločen njegovemu otroku, in zdelo se mu je, da Marijea zopet ondu leží, kakor pred sedmimi leti. Zdaj se je spomnil, kako se je v teh sedmih letih izpremenil. Moral je zopet svoje oči od tega kraja obrniti, a v tem zagleda svetilnico, najsvetejšo čuvarico božje hiše, ki nalik angelskem očem noč in dan bedí pred Najsветеjšim. Zdaj bi bil pač laže prenašal pogled Kerubina z ognjenim mečem, nego luč te svetilnice. Strašen notranji boj ga je mučil, da nij mogel ničesar začeti. Tovariš mu torej tiho zašepeče: „urno, urno, sicer mine čas!“

„Ne moram!“ reče Peter, „ne smem!“

„Kaj blebetaš? Spomni se, kako smo se dogovorili in urno na delo!“

„Ne! Marije, ki mi je mojega otroka ohranila, ne morem ropati!“

„Ha!“ zadere se krohotaje ropar; „tedaj bo zdaj tvoj otrok umrl. Če se ustavljaš, greva s tovarišem v tvojo hišo in za četrť ure boš videl mrtvo truplo svojega otroka.“ Peter še nekaj časa omahuje; ali satan ga naposled vendar premaga. „Tedaj bodi, kakor mi veluješ, ali pri luči te svetilnice ne, samo pri tej luči ne!“

„Zakaj ne, ali ti morda pretemno gori?“

„Ne vprašaj me, nego odpri svojo leščerbo, potlej bo hudodelstvo šlo laže izpod rok.“

Ropar je nekaj zamrmral, a potlej odpre svojo svetilnico, katere krvavi svit se je skozi umazano steklo razlil po vsej kapelici ter svitlo luč v svetilnici omadežal, kakor kri čisto studenčnico ali nočni požar deviški lunin svit. Petru je bilo zdaj nekoliko laže pri srci.

„Prijatelj! tebi tedaj nij po volji ta svetilnica? Prav imaš, tudi jaz je ne morem videti ondu, kder sedaj visí, ker je srebrna, če se ne motim. Odtrgaj jo, a jaz bom med tem svečnike pobral z oltarja.“

Peter uboga ter oči zatisnivši utrga svetilnico in ugasne. A v tem trenutku zasliši grozen krik, strašen in žalosten, da mu v dno njegove duše seže, kakor oster meč. Nobeden roparjev nij znal, od kod bi bil ta krik, in zdelo se jim je, kakor da bi s svetilnično veržico bili pretrgali življenja nit človeškemu bitju.

4. Svetilnica zopet gorí.

Strašni krik je roparje zeló ustrašil. Petrov tovariš se je stresel, da mu je vse iz rok padlo in oba zbežita skozi vrata, koder jo je tudi tretji užé pobrisal.

„Ali si slišal?“ vpraša Peter. „Slišal sem, slišal, in v svojem življenji ne bi nikdar več rad kaj tacega slišal,“ odgovori tolovaj naglo bežéč za svojim tovarišem.

Peter je bežal naravnost proti domu. Po premaganem strahu je bila Petrova prva misel: srčna zahvala Bogu, ki je njega obvaroval strašnega zločinstva, a ženo in otroka rešil divjih roparjev. Po vsem životu je čutil nasledke strahú, zatorej nij mogel tako urno stopati, kakor bi rad, da bi bil čim prej, tem dalje od kraja svojega najgršega dejanja, in od kraja, od koder mu je še vedno po ušesih donel óni žalostni krik. Kolikor se je dalo, pospeševal je svoje korake, a bila je užé temá, in luč v kapeli, ki je drugekrati pot razsvetljevala, bila je ugasnena.

Le naprej, le naprej ga je gnalo, in če je za seboj zaslišal šumenje listja, zdelo se mu je, da je cela tropa žendarjev za njim; vsaka veja se mu je zdela grožéč meč in vsak grm se mu je zdel brič, ki preží nanj, da ga zgrabi in izroči gosposki. Med tem se je začelo na vzhodu svitati, in Peter ugleda pred seboj na ozkej poti žensko podobo. Strašna se mu je zdela ta podoba; dolgi lasje in obleka so v vetru plahotali, da je od daleč bila res podobna divjemu strašilu. Stala je ravno na najnevarnejšem kraji ozke poti, ondu, koder je zeval najglobokejši prepád.

Ne bi rad šel mimo te ženske podobe, a izogniti se jej nij mogel, in ona se tudi nij ganila, nego v enomer nekoliko pripognena gledala v globoko brezno. Ko jo bolj natančno pogleda, izpozna v njej svojo ženo.

„Ana, kaj delaš tukaj?“ Žena mu nij ničesa odgovorila, nego molcé je pokazala nekaj belega v breznu.

„Kaj je to? Kamen ali ovčica?“

„Najina ovčica — Marijca je,“ vzdihne žena.

„In kaj dela ondu doli?“

Ana se nekoliko osrči in pravi: „ali ne veš, Peter, da je denes sedma obletnica najine obljube, katero sva naredila, da bi Marijca ozdravela. V ta spomin sve šle denes zjutraj z doma, da bi v kapelici molile. Kakor srnica je tekla Marijca pred menoj, kar najedenkrat luč svetilnice izgine in kakor je navadno, obrnila se je na desno (kar bi tudi jaz bila storila, ko bi bila šla spredaj) — ter pade v brezno. Strašno je zavpila, a od potlej nij več nobenega glasú od nje.“

„Gorjé meni!“ pravi Peter strašno razburjen, „tedaj sem jaz sam umoril svojega otroka, kajti jaz sem bil, ki je ugasnil svetilnico.“

In predno mu je mogla žena zabraniti, prijel se je za glogov grm, in se zasuknil preko brezna na drugo stran, kder se je prijemal za pečevje in korenine ter tako srečno priplezal v prepád. Po tej poti bi si najdrznejši lovec ne bil upal. A Peter nij gledal na nevarnost, njega je gnal brezup. Srečno je prišel do trupla jedine hčerke, ki mu je bila ljubša nego njegovo lastno življenje.

Marijca je ležala, kakor da bi spala in bi bila od angeljev položena na pečino. Lice jej je bilo jasno in veselo — niti rane niti krvi nij bilo videti

na njej; tudi njena bela obleka je bila brez madeža, in v rokah je še držala venec cvetlic, ki je bil namenjen materi božjej. Morebiti, da je brez bolečin umrla, predno je padla na trdo pečino.

Peter je pokleknil k truplu in opravil gorečo molitev k Bogu, potem je rahlo vzdignil mrtvo dete in ga nesel materi. Ana se nij mogla jokati, ker je preveč očitno bilo, da je tukaj delala previdnost božja, a strastno je poljubila še gorke ustne svojega otroka. Nato reče Petru: „tvoje besede, ki sem jih poprej slišala, bodo vekomaj pokopane v prsih tvoje zveste žene. Jaz se še dobro spominjam tvoje molitve pred sedmimi leti. Zdaj se je spolnila, ker je bogokletna roka ugasnila svetilnico v kapeli in luč Marijčinega življenja. — Dve srčni želji je imelo najino dete; prvo, da bi nosilo belo obleko nedolžnosti do smrti ter se v njej neomadeževana položila na pare. To željo jej je Bog izpolnil. Drugo —.“

„Kaka je bila njena druga želja?“ vpraša nestrpljivo Peter.

„Da bi Bog njeno življenje vzel za žrtev tvojega izpreobrnjenja.“

„Tudi to željo jej je Bog izpolnil,“ dostavi Peter ganen.

Ko Peter te besede izgovori, zasijala je prečudna svetiloba. Strmè se ozreta ter ugledata zopet jasno svetilnično luč v kapeli.

Stari duhovnik se je bil vsled strašnega krika zbudil in je šel gledat, kaj da je. V kapelo prišedši, zagleda, da je hudobna roka oskrunila svetišče. Najpred pobere svetilnico, obesi jo in prižgè. Ravno ko pride skozi vrata, prineseta roditelja mrtvo Marijco. — Uboga mati mu ob kratkem pové vso dogodbo, v katerej pa o Petru samo to omeni, s kako drznostjo je šel v globoko brezno po mrtvo otrokovo truplo.

Prijazni starček je tolažil žalostna roditelja, rekoč: „meni je jasna zveza teh dogodkov. Bog je Marijci izpolnil njeno vročo željo, da je umrla v obleki nedolžnosti. Njen smrtni krik je bil grozèč glas nebeški, ki je roparjem ubranil njihovo peklensko delo. Kakor je bila v življenji kinč naše kapelice, tako je bila v smrti njen angelj varuh. V njenem srci je bil vedno ogenj božje ljubezni in ona sama je bila luč pred božjim oltarjem, ki je ugasnila, brž ko je svetilnica v kapeli nehala goreti.“

Načrt za slovesen pogreb Marijci so hitro osnovali. Na ónem kraji, kder je tako rada klečala, postavili so črno pregrnen oder in nanj so položili nedolžno žrtvo v prelepej — belej obleki. V njene zlate laske, ki so v dolgih kodrih preko bele obleke viseli, bil je vpleten venec, katerega je bila ona sama splela za mater božjo. V rokah je držala križ in molek. — Peter se je duhovniku skesano izpovedal, prejel je svete zakramente ter tako z Bogom spravljén dolgo dolgo klečal in molil s svojo ženo Ano pred mrtvaškim odrom svoje preljube hčerke Marijce. Zdaj se je Petru pokazalo vse v drugačnej podobi. Mrtvo dete se mu je videlo poveličano, kakor da bi bilo užé v družbi angeljev in se z vsemi izvoljenimi veselilo njegove izpreobrnitve. Kolikorkrat je pogledal v njeni mili obrazek, vselej se mu je zdel prijáznejši in milejši.

Ko je mrtvaški zvon zapel, prišli so tudi sosedje k slovesnemu pogrebu. Vsem se je milo storilo po nežnej Marijci, ki je bila veselje in ponos svojih roditeljev in najlepši kinč cele okolice. Matere so svoje otroke vzdigovale, da bi še jedenkrat videli ljubeznjivo Marijco, in otroci se je nijso bali, nego božali in poljubovali so njeno truplo, ki je bil tempelj najlepše in najčistejše dušice.

Ljubi moji otroci! ko bi bili vi prišli spomladnega ali poletnega večera na pokopališče matere božje na Gori, videli bi bili majhen grob, nasajen z najlepšimi cveticami. In ko bi bili potem otroke vprašali, čegav je ta grob, dobili bi odgovor: To je grob pobožne deklice Marijce. Za malo let po tej dogodbi je bilo videti na vsakej strani po jeden nov grob — očetov in materin, ki sta od vseh spoštovana in ljubljena kmalu drug za drugim umrla in poleg svojega ljubega otroka bila pokopana.

Luknja na rokavu.

„V otročjih letih sem imel tovariša Dragutina, s katerim sva skupaj igrala,“ tako pripoveduje gospod Jelkar svojemu striženiku Tilnu. Povsod sva bila skupaj, vse sva steknila in vse preobrnila, kakor je to v obče navada pri tacihi otrocihi, ki si ne dadè ničesa dopovedati. Če sva dobila novo obleko, takój je bila polna madežev in kmalu tudi raztrgana. — In domá, o joj, domá je brezovka pela, da je bilo gróza. A jedva je nehalo boléti, bila sva užé zopet stara malopridneža.

Nekoč sva sedela zunaj pred vasjó na hrastovem brunu. Domišljevala sva si in se glasno pogovarjala, kaj želiva biti. Jaz pravim, da bi najrajše bil general, a Dragutin pravi, da bi bil rad škof. — „Iz vaju ne bode nikoli nič prida,“ oglasi se star šivolás mož za najinem hrbtom, ki je prišel ob cesti ter najin pogovor slíšal.

Midva se ga ustrašiva; a naposled ga Dragutin vendar vpraša: zakaj bi ne bilo iz naju nikoli nič prida? Starček naju ostro poméri od nog do glave ter reče: „kakor vidim na vajinej obleki, nemata ravno ubožnih starišev. Ali povem vama, da sta lahko oba berača, ker drugače bi ne trpela teh lukenj na vajinih rokavih?“ To rekši, prime vsacega za komolec, ter s prstom povrta v luknjo zdaj jednemu, zdaj družemu, kajti oba sva imela strgano suknjo na komolcihi. — Mene je bilo zeló sram; mojega tovariša Dragutina tudi. „Če vama doma nihče ne zašije suknj, zakaj tega ne storita sama?“ reče stari mož. Iz začetka bi bilo zadosti, da bi kdo samo dvakrat s šivanko potegníl; a zdaj bi bilo treba užé večkrat zabósti, da bi se luknja zašila. In vidva taka okoli hodita! Ako želita, da bi kdaj general in škof bila, treba je, da z malim začneta. Najpred je treba luknjo na rokavu zašiti, in še le potem na kaj družega misliti!

Povem tí, Tilen, da je bilo naju tako sram, da si nijsva upala možu v obraz pogledati. Nobeden si nij drzníl možu besedice odgovoriti. Tiho sva šla vsaksebi. A jaz sem strgan rokav tako zasukal, da je bila luknja od znotraj, proti životu obrnjena, zato, da bi nihče več ne videl luknje na mojem rokavu.

Igraje sem se potlej pri materi šivati naučil, kajti povédati nijsem hotel nikomur, zakaj me ravno šivanka toliko veselí. Od sih dob sem si vselej, če se mi je le kolčikaj po šivu kaj razparalo ali drugače kaj strgalo, takój vse sam popravil. Na prazničneji obleki nijsem trpel nobenega madeža. Lep in snažen sem hodil okrog. Sam sebe sem bil vesel ter sem si večkrat mislil, da je imel óni šivolási starček vendar le prav. In res, s šivanko v roci o pravem času se ohrani suknja, z jedno samo pestjó apna se obvaruje hiša, in s kupico vodé se lahko pogasi ogenj, ki bi se pozneje lahko razširil v strašen požar; iz malih polkrajcarjev narastejo srebrne krone; iz malega sémena pri-raste močno in visoko drevó.